

Kovács Mihai

„Semper meliora prospiciuntur et utiliora attenduntur” Political and Social Relationships of Peter Monoszló Bishop of Transylvania

Keywords: Peter de genere Monoszló bishop (1270-1307), Transsylvanian bishopric, Ladislás Kán

Bishop Peter Monoszló's family had solid political relationships, and himself was a very skillful politician. These facts allowed him to have the status of a magnate. The Transylvanian bishop supported always the strongest candidate for the crown, knowing that a solid central government is a vital interest of his bishopric. Similarly to the other Hungarian bishops of his time, he fought persistently against king Ladislás IV, which he considered to be a pagan. He kept good relationships with Transylvanian vojvodes and the local nobility, being in the same time ready to fight anytime for the rights of his bishopric. He had similar relations with his fellow bishops. To consolidate his military power he built two stone fortresses. Thanks to Peter Monoszló's activity the fortune and prestige of the Transylvanian bishopric grew considerably. That's why, after his death, vojvode Ladislás Kán wanted at any price to have his own man as a bishop. His memory inspired the Transylvanian chapter to elect a magnate bishop decades later. We don't have too many sources to illustrate bishop Peter's religious feelings, but we may consider – knowing his activity – that his main interest was in keeping and enlarging his bishopric's rights and freedoms. His priorities are very well illustrated by the arenga cited in title of an episcopal document.

„Semper meliora prospiciuntur et utiliora attenduntur”

Relațiile sociale și politice ale episcopului Transilvaniei Petru din neamul Monoszló

Cuvinte cheie: Petru din neamul Monoszló, episcop (1270–1307), Episcopia Transilvaniei, Ladislau Kán

Relațiile familiale și abilitățile episcopului Petru Monoszló i-au făcut posibilă o activitate politică ambițioasă, similară cu cea a unui magnat. Episcopul transilvan a sprijinit mereu candidatul cel mai puternic la ocuparea tronului, fiind conștient de faptul că existența unei puteri centrale solide este în interesul instituției pe care a condus-o. Asemenea celorlalți episcopi a luptat cu tenacitate împotriva regelui Ladislau IV, considerat păgân. A avut bune relații cu

voievozii transilvani și cu nobilimea locală, însă nu s-a dat în lături de la conflictele armate pentru apărarea propriilor interese. S-a raportat în mod asemănător și la societatea ecleziastică a vremii sale. Episcopul Petru a construit două cetăți în vederea sporirii capacității sale militare și administrării mai eficiente a domeniului episcopal.

În urma activității episcopului Petru Monoszló, averea și prestigiul episcopiei transilvane au crescut considerabil. E de înțeles astfel că după moartea episcopului nostru voievodul Ladislau Kán a considerat de o importanță capitală așezarea propriului om în scaunul episcopal. E foarte probabil că memoria episcopului Petru a jucat un rol semnificativ în decizia capitlului de mai târziu, alegerea un episcop provenit dintr-o familie de magnați.

Izvoarele care s-au păstrat nu ne oferă foarte multe informații referitoare la religiozitatea episcopului Petru, totuși faptele sale indică o religiozitate practică, de factură juridică, al cărei principal scop a fost apărarea drepturilor și libertăților instituției ecleziastice pe care a cărmuit-o. Obiectivele activității sale sunt rezumate excelent în arenga citată în titlu a unui document episcopal.

C. Tóth Norbert

Debate about the Proclamation of the Crusade. General Assembly in March 1514

Keywords: dieta, Proclamation of the Crusade, Thomas Bakócz archbishop of Esztergom

According to the previous scholarly literature, late in March 1514 a long debate in the royal council was occasioned by the papal bull whereby cardinal Thomas Bakócz, archbishop of Esztergom, had been authorized in Rome to launch a crusade against the Ottomans. By the end of the debate the view of Bakócz had supposedly won the day, and, consequently, the bull was solemnly proclaimed at Buda on 9 April. This picture, however, is considerably nuanced by the author of the present study. He argues, on the basis of newly revealed charter material from March and April 1514, that a general assembly (parliament) convened then at the traditional venue on the Field of Rákos. This dieta started on 19 March and was closed sometime after 5 April but before 9 April. During the assembly, several matters concerning the logistical background of the planned campaign were decided on. On the basis of the new evidence it can be stated with certainty that the king summoned a general assembly for the time when the

archbishop returned, in order precisely to discuss the proclamation of the papal bull the prelate had taken home.

Discuții privind proclamarea cruciadei. Dieta din martie 1514

Cuvinte cheie: dietă, proclamarea cruciadei, Tamás Bakócz, arhiepiscop de Esztergom

În conformitate cu literatura de specialitate, la sfârșitul lui martie 1514 bula papală prin care cardinalul Thomas Bakócz, arhiepiscopul de Esztergom a fost autorizat în Roma să pornească o cruciadă antiotomană a generat o dispută lungă în consiliul regal. Se presupune că disputa s-a sfârșit cu câștigul de cauză a lui Bakócz, prin urmare bula fiind proclamată la Buda la 9 aprilie. Această imagine este nuanțată considerabil de autorul studiului de față. Acesta susține pe baza unor documente inedite datând din martie-aprilie 1514 că a fost convocată o adunare generală în locul obișnuit, pe câmpul de la Rákos. Dieta s-a întrunit la 19 martie și s-a sfârșit cândva după 5 aprilie, dar înainte de 9 aprilie. În cursul acesteia s-au decis o serie de detalii logistice legate de campania proiectată. Pe baza noilor izvoarele putem afirma cu certitudine că regele a convocat o adunare generală pe când arhiepiscopul se întorcea în țară, tocmai pentru a discuta proclamarea bulei papale pe care acesta o aducea acasă.

Gálfi Emőke

Gyulafehérvár (Alba Iulia) at the End of the Middle Ages

Keywords: Gyulafehérvár (Alba Iulia), market-town (oppidum), the Bishop and the Chapter of Transylvania, social development

The study aims to discuss the social development of Gyulafehérvár (Alba Iulia) at the end of the Middle Ages. Before the secularization (1556) Gyulafehérvár was the episcopal residence of the Bishop of Transylvania, and the market-town's landlords were the Bishops and the Chapter of Transylvania. Considering the typology of towns Gyulafehérvár was a castle with suburbs. In the fortified castle were located the ecclesiastical institutions such as the cathedral, the Episcopal palace, the Dominican and the Augustinian monasteries, the hospital (xenodochium) and the houses of the canons. The citizens of this market-town resided in the suburbs. Our study offers a

detailed description of the market-town's social groups until the secularization on the basis of written sources.

Alba Iulia la finele Evului Mediu

Cuvinte cheie: Gyulafehérvár (Alba Iulia), oppidum, episcopul Transilvaniei, Capitlul Transilvaniei, evoluție socială

Prezentul studiu oferă o descriere detaliată a societății târgului (oppidum) Alba Iulia, aflat pe pragul secularizării (1556). Anterior secularizării bunurilor bisericesti Alba Iulia era reședința principală a episcopului Transilvaniei, iar așezarea se afla în posesia episcopului și a capitlului transilvan. Ca structură urbană, Alba Iulia aparținea tipului de oraș alcătuit din cetate și suburbie la poalele acesteia. În interiorul incintei se aflau instituțiile ecleziastice cum ar fi catedrala, palatul episcopal, mănăstirea dominicană și augustină, așezământul ospitalier, casele canonicilor și ale altariștilor. Casele locuitorilor târgului se aflau în afara cetății, iar în fața porții Sf. Mihail se țineau târgurile. Studiul prezintă straturile și structurile sociale ale orașului medieval.

Szabó András

Unitarians, Calvinists and Jesuits in Alba Iulia, 1557-1588

Keywords: Gyulafehérvár (Alba Iulia), unitarians, prince Sigismund John, calvinists, Jesuits

Alba Iulia (Gyulafehérvár, Karlsburg) became the capital of the principality of Transylvania just being born. Its Hungarian inhabitants became Protestant, and from 1565 on they became the owners of the former Catholic episcopal dome. Influenced by prince Sigismund John and his court-physician, Giorgio Biandrata, the leading pastors and professors of the town (István Csázmai, Pál Gyulai, Benedek Óvári, Gregor Wagner) had chosen the Unitarian Church, instead of the Calvinist one. At this time the print of Raphael Hoffhalter was working in the town. The above mentioned prince wanted to found a new capital and a university, but his early death didn't let him to fulfil all these plans. The next prince, István Báthory, who belonged to the Catholic Church, wanted to restrict the spreading of the Unitarian faith. First he gave over the dome and the school to the Calvinists and invited from Hungary Benedek Ilosvai who became

the leader of the collegiate church. The second step of this tact was – after 1579 – the appearance of the Jesuits in Transylvania and also in the capital; a Jesuit, János Leleszi became the tutor of Zsigmond Báthory before he became of age. In Alba Iulia the Jesuits founded a schola aulica and also a public school, and they got the building of the monastery and the church of the city, out of use since a long period. The plague year of 1586 destroyed brutally the intellectual circles of Transylvania and the noble orders of the country radically got rid of the Jesuits. Though the Jesuit order returned after three years, and the dome was also given to them, but the war years didn't support their activities, and for the long period of István Bocskai's Protestant rule they had to leave this region.

Antitrinitarieni, calviști și iezuiți la Alba Iulia, 1557–1588

Alba Iulia (Gyulafehérvár, Karlsburg) a devenit capitala Principatului în curs de formare al Transilvaniei, populația maghiară a orașului a aderat la protestantism ocupând în 1565 și catedrala episcopală. Orientarea calvină, dominantă din 1558 a fost curând schimbată: sub influența principelui Ioan Sigismund și a medicului său de curte, Giorgio Biandrata pastorii și dascălii orașului (Csázmai István, Gyulai Pál, Óvári Benedek, Gregor Wagner) au devenit către 1567 adepții antitrinitarianismului. În această perioadă a funcționat în oraș și tipografia lui Raphael Hoffhalter. Principele plănuia să întemeieze o capitală și o universitate noi, moartea sa prematură însă nu a permis realizarea acestor proiecte. Urmașul său, catolicul Ștefan Báthory și-a propus limitarea influenței antitrinitariene. Într-o primă fază, a cedat catedrala cu școala reformatărilor și l-a invitat din Ungaria pe pastorul Benedek Ilosvai care alături de funcția sa eclesiastică devenise și conducătorul capitlului. În cea de a doua, după 1579 au apărut și iezuiții în Transilvania, apoi și la reședința princiară; János Leleszi SI devenind dascălul principelui minor, Sigismund Báthory. La Alba Iulia iezuiții au înființat o școală de curte și una publică și au obținut mănăstirea și biserica dezafectate din cetate. Epidemia de ciumă din 1586 a pricinuit pierderi masive și intelectualilor din Transilvania, iar în 1588 stările principatului au obținut alungarea ordinului iezuit. Deși s-au reîntors peste trei ani, dobândind în 1595 și catedrala, anii de război nu le-au priit, și în timpul principelui Ștefan Bocskai au fost obligați din nou să părăsească principatul.

Mátyás-Rausch Petra

The Leading Political and Economic Groups in Nagybánya (Baia Mare) (1569-1581)

Keywords: Nagybánya [Baia Mare], mine-town, leading groups

The study examines the leading groups of Nagybánya in the area under chamber administration. The most important source was the town-minutes; it includes names of elect officials. Examining the early modern area elite of Nagybánya several basic conclusions may be drawn. In these times three groups belonged to leading political group: craftsmen, miners, and other citizens who couldn't be categorized. The group of craftsmen had the most important effect on the town's political life, this stratum could give most jurors and councilors to the government, but at the end of 16th century their influence was forced into background, there were so many reasons for this occurrence. During the area of chamber administration the miners' participation wasn't significant in the leading staff in spite of the fact that Nagybánya was a well-known mine town, and there were the mining chamber with the mint, so this town was the center of mining administration. To the third group belonged citizens in connection with them there aren't enough information, so they couldn't be categorized, but "intellectuals" represented this stratum, they could take over the leading role in Nagybánya from craftsmen at the end of 16th century.

Elita politică și economică a orașului Baia Mare (Nagybánya) între 1569 și 1581

Cuvinte cheie: Baia Mare, epoca premodernă, oraș-minier, conducerea orașului.

În studiu am căutat să analizez pe deoparte componența socială și economică a elitei aflate la conducerea orașului Baia Mare, pe de alta măsura în care s-a împletit elita aflată la cârma orașului cu cea economică la sfârșitul secolului al XVI-lea. Analiza listelor nominale permit o seamă de concluzii privind elita orașului în cursul epocii premoderne. După ocupație se disting comunitățile meseriașilor, ale minerilor și ale altor categorii de cetățenii. În epoca în discuție comunitatea meseriașilor a dominat viața publică a orașului și abia către sfârșitul secolului preia cea de-a treia categorie conducerea orașului. În această categorie cei mai influenți erau "intelectualii", adică "diecii" literați. În ciuda faptului că profilul orașului era dominat de mineritul metalelor prețioase, minerii nu sunt reprezentați potrivit ponderii economice în

conducere. Elita economică a oraşului, o parte importantă a minerilor nu au participat la cărmuirea oraşului. O excepție constituie persoana lui Lukács Mészáros cu o carieră politică și economică remarcabilă.

Bogdándi Zsolt

The Judicial Terms in the Principality of Transylvania (1556-1600)

Keywords: legislation, Principality of Transylvania, octave courts, Royal Table

It's a well-known fact that the court of the Royal Table became the principal royal conciliar court at the second half of the 15th century. The discussions usually took place during the judicial terms (generally four each year), the so-called octaves. The Royal Table of the elected king II. János Szapolyai has been mainly patterned after the medieval Table of the kings. The emerging new state's characteristics, in particular the fact that it was composed of two slightly different regions (the so-called Partium and Transylvania with three privileged communities, Hungarian noblemen, Saxons and Szeklers) was reflected in the organisation and the functioning of the Table. Different court sessions were held for the noblemen from Partium, for the Szeklers and for the noblemen of Transylvania. These octave courts (generally two for each privileged community) at the beginning of the studied period have started on the day of major feasts (Epiphany, St George, Lucae ev., Reminiscere) and from 1571 on the eighth day of these feasts, and they lasted around thirty days. The court sessions took place mostly in Gyulaféhevár (Alba Iulia), Kolozsvár (Cluj) and Székelyvásárhely (Târgu Mureş).

Termenele de judecată octavale în Principatul Transilvaniei (1556-1600)

Cuvinte cheie: legislație, Principatul Transilvaniei, termene octavale, Tabla Regală

Este bine cunoscut faptul că Tabla Regală a devenit principalul scaun de judecată al Ungariei medievale în a doua jumătate a secolului al 15-lea. Judecarea cazurilor s-a desfășurat în timpul așa-numitelor termene de judecată octavale (de obicei patru termene anual), care începeau în a opta zi a unor sărbători. Tabla Regală a regelui ales Ioan Szapolyai al II-lea a urmat în mare parte modelul de organizare al Tablei medievale. Cu toate acestea felul în care se organiza și funcționa noul scaun de judecată reflectă caracteristicile nou createi formațiuni statale, și anume că se

compunea din teritorii distincte și națiuni privilegiate cu sisteme juridice diferite (nobilime maghiară, secui, sași). Din această cauză se celebrau termene octavale distincte pentru fiecare națiune în parte (de obicei de două ori pentru fiecare), și anume separat pentru nobilimea din Partium, pentru cea din Transilvania și pentru secui. La începutul perioadei studiate aceste termene se țineau începând cu ziua unor sărbători importante (Boboteaza, Sf. Gheorghe, Sf. Luca, Reminiscere), iar din 1571 chiar începând cu a opta zi de după sărbătoare și judecarea cazurilor continua în jur de 30 de zile. Termenele octavale se celebrau de cele mai multe ori în orașele Alba Iulia, Cluj sau Târgu Mureș.

Fejér Tamás

A Formulary from the End of the 16th Century

Keywords: Formulary, chancery, Principality of Transylvania, historical source, formulae, documentary practice

The aim of this paper is to present a formulary preserved in the Special Collections of the „Lucian Blaga” Central University Library (Cluj-Napoca). The formulary was compiled by the clerks of the chancery of the Principality of Transylvania in the last decade of the 16th century – consequently we can call it an „official” formulary –, and it was used both in the cancellaria maior and cancellaria minor „branches” of this institution. The manuscript contains almost 400 model documents prepared by the clerks in order to create the most useful possible collection for their own use. In the process of converting the original documents into formulae they removed from the charters the most specific details (e.g. names of person, place-names, dates), and preserved only those elements, which were indispensable for the compilation of new charters. In some cases however occurs individual data, on the basis of which the charters used as sources of the formulae can be dated. The formulary give us insights into the day-to-day activity of the chancery, help us to reconstitute the process of turning documents into formulae, as well as formulae into documents.

Un stilionar de la sfârșitul secolului al XVI-lea

Cuvinte cheie: Stilionar, cancelaria princiară, surse istorice, formule, Principatul Transilvaniei, secolul XVI.

Scopul acestei lucrări este de a prezenta un stilionar păstrat în cadrul Colecțiilor speciale din Biblioteca Centrală Universitară din Cluj-Napoca. Stilionarul a fost întocmit de către funcționarii cancelariei princiare în ultimul deceniu al secolului al XVI-lea – prin urmare avem de-a face cu un formular "oficial" –, și a fost utilizat în ambele ramuri (cancellaria maior și cancellaria minor) ale acestei instituții. Manuscrisul conține aproape 400 de formule redactate de către scribii și notarii cancelariei cu scopul de a întocmi pentru uz propriu o colecție cât mai completă a documentelor emise de cancelaria princiară. În procesul de transformare a documentelor originale în formule funcționarii cancelariei au eliminat din acte datele individuale (ex. nume de persoane și locuri, date), păstrând numai acele elemente, care au fost indispensabile pentru elaborarea noilor documente. În unele cazuri însă apar și date individuale, cu ajutorul cărora pot fi datate documentele originale utilizate ca surse pentru formule. Formularul clarifică anumite aspecte din activitatea de zi cu zi a cancelariei, ne ajută în reconstituirea procesului de transformare a documentelor în formule, precum și a formulilor în documente.

Jakó Klára

About the Hungarian Scribes of Voievod Mihai of Wallachia

Keywords: Transylvania, Wallachia, Voievod Mihai of Wallachia, János Rácz, Lukács Brassay, János Darahi, secretarius, chancellery, of fi ce-holder intelligentsia

This study is about the work of a special group of what best could be described as "of fi ce-holder intelligentsia", the Hungarian secretarians of Voievode Mihai of Wallachia during the period of his reign between 1593–1599. (After this period the Voievode mainly used scribes of the Transylvanian princely chancellery.) After close examination I've been able to distinguish the handwritings of four scribes so far. The fi fth is a person who occasionally helped out with secretarial work for the Voievode. As a result of Voievode Mihai's dealings in international politics most of his surviving Hungarian letters are to be found at their Habsburg Addressees in

Vienna and Innsbruck. This study is an attempt to reconstruct the work and lives of those secretarians whom we know by name. First of all János Rácz, whose life ended so tragically and his secretary colleague, Lukács Brassay. Also try to draw a portrait of János Darahi, a secretarius-courier.

Despre secretarii pentru limba maghiară în cancelaria lui Mihai Viteazul

Cuvinte cheie: Transilvania, Țara Românească, Mihai Viteazul, János Rácz, Lukács Brassay, János Darahi, secretar, cancelarie, funcționari-intelectuali

Studiul de față prezintă rezultatele cercetării referitoare la o grupă specială a așa-numiților funcționari-intelectuali și anume a secretarilor pentru limba maghiară în cancelaria lui Mihai Viteazul, din perioada 1593–1599. (După această dată pentru întocmirea documentelor în limba maghiară voievodul s-a folosit de serviciile cancelariei princiare transilvănene.) Analizând scrisurile misivelor păstrate din perioada mai sus amintită mai ales în arhivele din Viena și Innsbruck, adresate membrilor familiei de Habsburg, am reușit să deosebesc patru dieci pentru limba maghiară și mă ocup și cu un al cincilea, al cărui activitate depășește atribuțiile propriuzise de secretar. Studiul prezintă carierele celor cunoscuți după nume, în special celui cu un sfârșit tragic, János Rácz, dar și a lui Lukács Brassay și se ocupă și de activitatea de secretar-curier a lui János Darahi.

Mihalik Béla Vilmos

The Way of the Iszlay de Iszló Family into the Class of Primores

Keywords: Szekler nobility, Unitarian nobility, social mobility, family strategies

In this paper I examine the rise of the Iszlay de Iszló family into the highest nobile class, the primores regarding to the social mobility. I am looking for the answer, that what possibilites and limits came up during this process. The first sources about the family are from the sixteenth century, but the building of a familial identity bound the family history to the mythological Szekler prehistory. By the beginning of the seventeenth century the family had already divided into several different branches, but the line of Iszló emerged after in 1605 István Bocskay, Prince

of Transylvania raised Peter Iszlay into the class of the lófős (primipili, horsemen, a special class of the Szekler nobility). One of his sons, György Iszlay in 1636 already mentioned among the primores of Marosszék, thanks to his marriage, getting new lands and his activity as a barrister. But that was not a permanent success for the family, because the branch of György died out soon. The other son of Péter Iszlay, Miklós married Zsuzsanna Koczkány, descendant of a wealthy family. That helped the family to gain new lands outside of Szeklerland, in the counties of Transylvania, but that was a long process. The family became the member of the highest class of nobility, the primores just at the beginning of the eighteenth century. But the family had only local significance, they played important roles mostly in the Unitarian Church of Marosszék. Their confessional bonds became the most important limit of the further social rise, because the unitarian nobility lost her political influence at the beginning of the eighteenth century.

Drumul parcurs de familia Iszlay de Iszló (Isla) către pătura fruntașilor secu

Cuvinte cheie: nobilitate secuiască, nobilitate unitariană, movilitate socială, strategii familiale.

În studiul de față încerc să prezint obținerea de către familia Iszlay a statusului de fruntaș (primor), ilustrând posibilitățile și limitele în cadrul mobilității sociale. Istoria familiei poate fi documentată începând din secolul al XVI-lea, cu toate că în conștiința familiei această istorie se prelungea până la rădăcinile mitice ale secuilor.

La începutul secolului al XVII-lea familia s-a ramificat deja, dintre aceste ramuri remarcându-se deja ramura din Isla, după ridicarea în rândul primipililor secu a lui Petru Iszlay de către Ștefan Bocskai. Unul dintre fii săi, Gheorghe a fost menționat în 1636 în rândul fruntașilor (primor) ca urmare a achizițiilor de proprietăți și a activității sale de avocat. Rezultatul a fost însă de scurtă durată, deoarece această ramură s-a stins curând. Celălalt fiu, Nicolae s-a căsătorit cu Susana din înstărita familie Koczkány, dar dobândirea proprietăților acesteia aflate pe teritoriul comitatelor s-a dovedit un proces foarte prelungit. Prin urmare, familia a dobândit în mod durabil statusul fruntașilor abia la începutul secolului al XVIII-lea, rămânând în continuare de importanță locală, cu unele funcții mai importante în cadrul bisericii unitariene. Tocmai apartenența lor religioasă devenise probabil piedica în dobândirea unor noi poziții, deoarece în cursul aceluși secol unitarienii au pierdut treptat influența lor politică în Transilvania.

Pakó László

The Thirtieth Customs Register of Kolozsvár (Cluj) from 1631

Keywords: thirtieth custom, tax registers, commercial activity, merchants

Between 1599 and 1637 a thirtieth customs office operated in Cluj, its registers being one of the most important and detailed sources concerning the commercial activity of both the town of Cluj, Transylvania as well as the whole South-eastern and Central Europe from the first half of the 17th century. Since the registers, kept together with other economic registers of the town, were previously published by Pap Ferenc, their information became easily accessible for the researchers. However, the published material does not cover the whole period of the existence of the custom. The aim of our paper is to publish some missing parts of these sources, namely the custom register from 1631, which – being kept separately from the other registers of the same kind – remained mainly unknown to the research. Furthermore, the introduction tries to underline some preliminary conclusions that are to be drawn from these sources.

Registru tricesimal din Cluj din anul 1631

Cuvinte cheie: tricesimă, registru vamal, activitate comercială, negustori

Între 1599 și 1637 a funcționat la Cluj un oficiu vamal tricesimal, registrele cărui se numără printre cele mai importante și detaliate izvoare privind activitatea comercială atât a orașului Cluj, cât și a Transilvaniei și a Europei Centrale și sud-estice din prima jumătate a secolului XVII. Izvoarele păstrate între socotelile orășenești ale arhivei orașului Cluj au fost publicate anterior de către Pap Ferenc, și astfel bogăția informațiilor cuprinse în acestea a devenit accesibilă și publicului mai larg. Materialul publicat nu acoperă însă tot intervalul funcționării oficiului. În lucrarea de față ne propunem așadar să aducem noi contribuții la cercetarea temei prin editarea registrelor tricesimale clujene din anul 1631, registre care nefiind încorporate în seria documentelor de ordin economic al orașului, au rămas nepublicate până în momentul de față. Totodată în introducere am conturat în linii mari principalele concluzii ce se desprind din noul izvor, urmărind să înglobăm însemnările din 1631 în analiza mult mai complexă realizată de cercetările anterioare.

Bagi Zoltán Péter

Siege or Blockade, Siege and Blockade. To the History of the Reconquer of Várada (Oradea)

Keywords: occupying war, reconquer of Várada, Imperial and Royal Army, general Donat Johann von Heitersheim, siege, blockade

The battle between 1688 and 1692 for the occupation of Várada is an unprecedented event of the reconquer because it has never happened before that the blockade turned into siege on two occasions. During the period of the occupying war (1683-1699) both the members of the war council of the Court and the commanders in chief in power from Hungary were fully aware of the prominent strategical importance of Várada because without having the fortress in Partium the Habsburg rule in the upper part of Hungary and Transylvania was uncertain. Although the siege proposed by Carol of Lotharingia in 1686 didn't take place, occupying Eszék and Eger made possible the establishment of the blockade round the fortress, which almost led to a result as the guard considered any further resistance hopeless without a relief army and a proper reinforcement. In 1691 the Imperial and Royal Army started the siege of the fortress. But the documents in Kriegsarchiv from Vienna clearly prove that Ludovic, marquis of Baden wanted to weaken the bastions and the guard by attacking them and also to decrease the stocks so that the besieged should surrender. Though his action was an unpredicted success, the defenders resisted, and the army sustaining the blockades could make the stubborn resisting fighters fall to their knees by another proper siege under the leadership of cavalry general Donat Johann von Heitersheim.

Zay Éva

Residences of Aristocrats in the 19th Century Kolozsvár (Cluj, Klausenburg)

Keywords: Cluj, residence, aristocracy, Transylvanian, interiors

Moving the Transylvanian governorate to Cluj in 1790 boosted the social and cultural life of the city. Members of aristocratic families holding political or administrative positions started to build and rebuild residences to ensure their comfort during their stay in the city. These representative buildings of late baroque or classicist architecture define the aspect of the city

center even today. My intention in this study is to present an image of the interiors of such residences. I try to outline the functions attributed to interior spaces by analyzing three furniture inventories of the age. These sources offer an interesting perspective on the lifestyle and interests of the owners. The general characteristics of the Hungarian aristocratic home can be found in the examples discussed, with more modest arrangements and spaces with multiple functions.

Reședințe ale aristocraților în Clujul (Kolozsvár, Clausenburg) secolului al XIX-lea

Cuvinte cheie: Cluj, reședință, aristocrație, Transilvania, interioare

Mutarea Guvernului în Cluj în anul 1790 a vitalizat viața socială și culturală a orașului. Demnitari sau funcționari publici, membri acestor familii s-au apucat să construiască și să reconstruiască reședințe pentru a-și asigura confortul în timpul șederii la oraș. Aceste clădiri reprezentative ale arhitecturii baroce târzii sau ale clasicismului determină și azi aspectul centrului orașului.

În studiul de față îmi propun să prezint o imagine a interioarelor din asemenea case.. Încerc să conturez funcțiile acordate spațiilor interioare prin analiza a trei inventare de mobilier contemporane. Aceste izvoare oferă o perspectivă interesantă asupra stilului de viață și a ariilor de interes ale proprietarilor. Caracteristicile generale ale căminului aristocratic maghiar se regăsesc în exemplele discutate, cu amenajări mai modeste, și spații cu funcții multiple.

Veress Károly

The Problem of Interdisciplinarity

Keywords: disciplinarity, interdisciplinarity, science, hermeneutics, philosophy, in-between sphere

My paper analyzes the manifold meanings and practices of interdisciplinarity, isolating and identifying the approaches of modernity and postmodernity. Finally, I attempt to interpret interdisciplinarity as a particularly hermeneutical phenomenon, referring also to its effects on the relationship of philosophy and specialized disciplines.

Problema interdisciplinarității

Cuvinte cheie: disciplinaritate, interdisciplinaritate, știință, hermeneutică, filosofie, sfera intermediară

În lucrarea mea tratez multiplicitatea sensurilor și practicilor ale interdisciplinarității, făcând distincție între abordările identificate ca moderniste și cele care se înscriu în orizonturi postmoderniste. Demersul va conduce la o încercare de interpretare a interdisciplinarității ca fenomen hermeneutic având în vedere și consecințele unei asemenea interpretări asupra relațiilor între filosofie și știință.